

Lubelskie przedmieścia

Okolice dworca kolejowego

SZYBKĄ urbanizacją Piask, Bronowic i Kośminka w XIX w. oraz dalsze perspektywy rozwoju tych przemysłowych dzielnic sprawiały, iż czyniono tu staranie o pozwolenie utworzenia parafii i budowy kościoła. Jak już pisaliśmy, w rywalizacji tych dzielnic wygrały Bronowice, gdzie kościół stanął jednak dopiero w XX wieku. Gmina izraelicka była natomiast widocznie w swoich zabiegach bardziej operatywna, gdyż już w XIX wieku w dzielnicy Piaski powstała synagoga. Była ona początkowo drewniana, następnie jednak w latach, po r. 1880, dzięki fundacji przemysłowca Gerlicza wystawiono bożnicę murowaną. Jej pozostałości, użytkowane w okresie powojennym przez kościół narodowy, ostatecznej rozbiórce uległy w 1971 roku.

Dworzec kolejowy przed rokiem 1914.

Repr.: A. Hunicz

Obecnie jesteśmy także świadkami likwidacji i w tej części miasta starej gazowni położonej przy placu Wójtowicza, dawniej zwanym Dworcowym. Gazownia ta powstała w 1881 roku, i była wówczas największa na terenie Polski wschodniej. Sam dworzec zbudowany w latach 1875-77 poszerzony został w latach 1893-94, a następnie rozbudowany w 1907 i 1921-23 r. wg projektu J. Millera. Budynek był szereg razy remontowany, ostatnio w 1967 r., i wtedy też otrzymał wnętrza projektu L. i M. Węgorków.

Zachowane są stare fotografie ukazujące dworzec w kolejnych fazach rozbudowy. Jego dawny

charakter był przy tym bardziej zgrany z oprawą placu Dworcowego, a mianowicie z ozdobnymi fasadami kamienic które zwartym ciągiem powstawały w ostatniej ćwierci XIX w. wzdłuż dawnej ul. Foksal - obecnie 1 Maja.

Niestety, w okresie kiedy jeszcze nie doceniano w pełni potrzeby otaczania opieką konserwatorską sztuki XIX wieku, poprowadzono generalny remont, który odarł całą prawie ulicę z dekoracji. Tym niemniej ocalało kilka fasad, jak np. przy ul. 1 Maja nr 41 i 57 oraz narożna przy placu Wójtowicza nr 4 i obok nr 6 z datą 1897. Szczególnie te ostatnie wymagają zachowania, gdyż usytuowane u wjazdu do ul. 1 Maja nadają rangę pozostałym, zubożałym obecnie kamienicom. Podczas gdy zespół dworca i ciągu ulicznego 1 Maja spięty klamrą neogotyckiego mostu na Bystrzycy, zabytku techniki - powinien zostać zachowany jako historyczne świadectwo rozwoju do miejskiej rangi dawnego przedmieścia Piaski.